

ОТЗЫВ ЗАРУБЕЖНОГО НАУЧНОГО КОНСУЛЬТАНТА

на диссертационную работу докторанта Евразийского национального

университета им. Л. Н. Гумилева

Сауырбаевой Ашекей Жумагуловны

на тему **«Информационные технологии в средствах массовой**

информации Казахстана (внедрение, развитие и перспективы)»,

представленную к защите на соискание степени доктора философии (PhD)

по специальности «6D050400 – Журналистика»

Диссертационное исследование А.Ж. Сауырбаевой посвящено крайне актуальной как для современной теории медиа, так и для медиасистемы Республики Казахстан проблематике – внедрению и развитию информационных технологий в систему средств массовых коммуникаций республики. В пользу вывода об актуальности и значимости выбранной темы говорят следующие аргументы. Прежде всего отметим, что внедрение информационных технологий и далее цифровизация коренным образом меняют всю коммуникационную среду как в макроизмерении, так и в разрезе отдельных СМИ, а также в разрезе восприятия их контентом аудиториями. Меняются форматы изданий, растет мультимедийность, укрепляется обратная связь со зрителями и читателями. В то же время цифровизация, использование User Generated Content трансформирует требования к нормативному регулированию медиасферы, ставит на повестку дня новые принципы организации работы редакций. Особенно важно, что докторант фиксирует свое внимание на определении направления развития медиа как динамичного коммуникативного инструмента в русле глобального проекта информационного общества, реализующегося посредством ускоренной адаптации цифровых технологий. Все это, несомненно, требует теоретической рефлексии, в особенности

применительно к реалиям функционирования сложно организованной системы средств массовой информации Республики Казахстан.

В качестве цели своего исследования докторант ставит анализ динамики изменения казахстанского медиапространства за годы независимости, прогнозирование тенденций его дальнейшего развития и выявление основных проблем в целях поиска эффективных моделей информационного общества и эпохи новых технологий на современном этапе. Также в число важнейших целей диссертационной работы входит выявление трендов развития современного медиапространства РК, реализуемых в процессах эволюции информационных технологий.

Данные цели предопределили необходимость решения следующих задач:

- - выявить тенденции и закономерности трансформации медиасистемы Республики Казахстан под влиянием информационных технологий;
- выявить основные содержательные узлы происходящих динамических изменений для определения моделей, релевантных современному этапу динамики медиасистемы;
- - провести анализ изменения роли потребителя информации и рассмотреть направления определения степени информационной активности переориентации масс-медиа на пользователя;
- - предложить периодизацию развития масс-медиа в контексте информационной революции;
- - осуществить выявление факторов доверия современным конвергентным медиа;

- - совершенствование классификации направлений конвергенции;
- - внести вклад в обоснование современных механизмов регулирования сетевой медиасферы;
- - определить основные направления перехода казахстанских сетевых средств массовой информации на конвергентную основу.

Рассмотрение представленного текста позволяет сделать вывод о том, что поставленная цель в основном достигнута, все наиболее важные задачи решены.

Структура работы отвечает поставленным задачам и является логичной и обоснованной. Диссертация состоит из введения, двух содержательных глав и заключения. Библиография насчитывает достаточное для диссертации количество источников и производит солидное впечатление. Во введении продемонстрировано глубокое погружение автором в проблематику диссертационного исследования: А. Ж. Сауырбаева проводит детальный обзор академической литературы по выбранной теме, определяет существующие пробелы в теоретическом знании о динамике медиасистемы РК в цифровую эпоху и формулирует цель, достижение которой позволяет автору закрыть часть из них. Также во введении корректно определяются предмет, объект и методологический базис исследования.

Отметим также, что диссертационное исследование А. Ж. Сауырбаевой опирается на солидную эмпирическую базу, при этом автор использует разные методы сбора социальной информации.

Работа содержит важные элементы научной новизны, среди которых особо выделим следующие:

- с позиции теорий информационного общества проведен актуальный анализ динамики изменения казахстанского медиапространства за годы независимости;

выявлены и операционализованы основные тренды развития цифрового медиапространства Республики Казахстан;

- обоснована периодизация развития масс-медиа в контексте информационной революции;

- произведена систематизация и предложена авторская типологии интернет-СМИ;

- предложено обоснование механизмов нормативно-правового регулирования сетевой медиасферы;

- обоснованы основные направления перехода казахстанских сетевых средств массовой информации на конвергентную основу.

В целом представленная к защите диссертация представляет собой законченную авторитетную академическую работу, опирающуюся на широкий круг фундаментальных источников, предлагающую перспективный научный аппарат, содержащую собственное эмпирическое исследование, имеющую значимые элементы научной новизны. Работа написана логично, понятным языком.

Апробация результатов исследования осуществлена на авторитетных научных конференциях. Основное содержание диссертации отражено в необходимом и достаточном количестве публикаций.

Представленная диссертация отражает современные научные тренды в сфере теории журналистики и массовых коммуникаций, отличается самостоятельности и оригинальности, содержит важные элементы научной

новизны. Публикации и автореферат отражают основное содержание диссертации.

Диссертация «Информационные технологии в средствах массовой информации Казахстана (внедрение, развитие и перспективы)» по актуальности, научной новизне и практической значимости полностью соответствует требованиям, предъявляемым к диссертационным работам, а ее автор Сауырбаева Ашекей Жумагуловна заслуживает присуждения степени доктора философии (PhD) по специальности «6D050400 – Журналистика».

Зарубежный научный консультант
доктор социологических наук, профессор
Президент Российской ассоциации преподавателей
по связям с общественностью,
заведующий кафедрой связей с общественностью
в бизнесе Института «высшая школа журналистики
и массовых коммуникаций»

ФБГОУ ВПО

«Санкт-Петербургский государственный
университет»

02.04.2021

Д.П.Гавра

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
«6D050400 - Журналистика» мамандығы бойынша философия докторы
(PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынылған Ашекей
Жумагуловна Саурбаеваның «Қазақстанның бұқаралық ақпарат
құралдарындағы ақпараттық технологиялар (енгізілуі,
дамуы және перспективалары)» атты диссертациялық жұмысына
шетелдік ғылыми кеңесшінің
ПІКІРІ

А.Ж.Саурбаеваның диссертациялық зерттеуі қазіргі заманғы медиа теориясы үшін де, Қазақстан Республикасының медиа жүйесі үшін де өзекті болып саналады. Жұмыс республиканың бұқаралық коммуникациялар жүйесіне ақпараттық технологияларды енгізу және дамыту мәселелеріне арналған. Тандалған тақырыптың өзектілігі мен маңыздылығы бірнеше маңызды тұжырымдар негізінде дәлелденген. Ең алдымен, ақпараттық технологияларды енгізу және одан әрі цифрландыру макроөлшеуде де, жеке БАҚ-та да, сондай-ақ аудиторияның мазмұнды қабылдауы тұрғысынан да барлық коммуникациялық ортаны түбегейлі өзгертетінін атап өткен жөн. Басылым пішіндері өзгеруде, мультимедиялық өсуде, көрермендермен, оқырмандармен кері байланыс нығаюда. Сонымен бірге, цифрландыру, User Generated Content-ті пайдалану медиа саланы нормативтік реттеуде қойылатын талаптарды да өзгертеді. Бұның өзі күн тәртібіне редакциялық жұмысты ұйымдастырудың жаңа принциптерін қояды.

Докторанттың цифрлық технологияларды жедел бейімдеу арқылы іске асырылатын ақпараттық қоғамның жаһандық жобасы арнасында медианың даму бағытын динамикалық коммуникативтік құрал ретінде айқындауға баса назар аударуын атап өту маңызды. Мұның бәрі, әсіресе, ҚР бұқаралық ақпарат құралдарының күрделі ұйымдастырушылық жүйесінің нақты жұмыс істеуіне қатысты теориялық рефлексияны қажет етеді.

Докторант өзінің зерттеуінде тәуелсіздік жылдарындағы қазақстандық **медиа**кеңістіктің өзгеру динамикасын талдайды. Оның даму тенденцияларын болжауды және қазіргі кезеңдегі ақпараттық қоғам мен жаңа технологиялар дәуірінің негізгі проблемаларын іздейді. Сондай-ақ, диссертациялық жұмыста ақпараттық технологиялар эволюциясы үдерістерінде іске асырылатын ҚР заманауи медиакеңістігінің даму трендтерін анықтау қарастырылады.

Бұл мақсаттар мына міндеттерді шешуге нұсқайды:

* Ақпараттық технологиялар ықпалындағы ҚР медиа жүйесінің өзгеру тенденциялары мен заңдылықтарын анықтау;

* медиажүйе динамикасының релевантты заманауи кезеңіне сәйкес келетін модельдерді нақтылау үшін динамикалық өзгерістердің негізгі мазмұндық түйіндерін анықтау;

* ақпаратты тұтынушы рөлінің өзгеруіне **байланысты** талдау және бұқаралық ақпарат құралдарына кері байланыстағы ақпараттық

белсенділік дәрежесін анықтау, ақпараттық революция-**төңкеріс** контексінде бұқаралық ақпарат құралдарының дамуын кезеңдестіруді **ұсыну**;

* заманауи конвергентті медиаға сенім факторларын анықтауды жүзеге асыру;

* конвергенттік бағыттардағы классификациялауды жетілдіру;

* желілік медиасаланы реттеудің заманауи тетіктерін негіздеуге үлес қосу;

* қазақстандық желілік бұқаралық ақпарат құралдарының конвергенттік негізге көшуінің негізгі бағыттарын айқындау.

Ұсынылған мәтінді қарастыру алға қойған мақсатқа негізінен жеткен, барлық маңызды міндеттер шешілді деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Жұмыстың құрылымы қойылған міндеттерге жауап береді және логикалық бірізділікке негізделген. Диссертация кіріспеден, екі мазмұнды тараудан және қорытындыдан тұрады. Библиографиялық көрсеткіште диссертация үшін жеткілікті мол ақпарат көздері бар. Кіріспеде автордың диссертациялық зерттеу мәселелеріне терең үңілуі байқалады.

А.Ж. Саурбаева тақырып бойынша академиялық әдебиеттерге егжей-тегжейлі шолу жасайды: цифрлық дәуірдегі ҚР медиа жүйесінің динамикасы туралы теориялық білімдегі олқылықтарды анықтайды және автор олардың бір бөлігін жабуға мүмкіндік беретін тұжырымдар жасайды. Сондай-ақ, кіріспеде зерттеудің пәні, объектісі-**нысаны** және әдіснамалық негізі анық берілген. Сонымен қатар, А.Ж.Саурбаеваның диссертациялық зерттеуі байыпты эмпирикалық негізге сүйенеді. Автор әлеуметтік ақпаратты жинаудың әр түрлі әдістерін қолданады. Жұмыста ғылыми жаңалықтың маңызды элементтері бар. Олардың ішінде ерекше атап өтуге тұрарлық:

*Ақпараттық қоғам теориялары тұрғысынан тәуелсіздік жылдарындағы қазақстандық медиакөңістіктің өзгеру динамикасына өзекті талдау жүргізілді;

* ҚР цифрлық медиакөңістігін дамытудың негізгі трендтері анықталды және **көрсетілді**;

* Ақпараттық революция-**төңкеріс** контексінде бұқаралық ақпарат құралдары дамуының **кезеңдестірілуі** айқындалды;

* Интернет-БАҚ-тың авторлық типологиясы ұсынылып, жүйеленді;

* Желілік медиасаланы нормативтік-құқықтық реттеу тетіктерінің негіздемесі ұсынылды;

* Қазақстандық желілік БАҚ-тың конвергенттік негізге көшуінің **басты** бағыттары айқындалған.

Тұтастай алғанда, қорғауға ұсынылған диссертация кең ауқымды фундаменталды ғылымға негізделіп, ғылыми жаңалықтың маңызды элементтері мен өзіндік эмпирикалық зерттеуі бар перспективті ғылыми аппаратты ұсынатын толығымен аяқталған, академиялық **беделді немесе салмақты** жұмыс. Айтарлықтай маңызды ғылыми жаңалығы бар жұмыстың тілі жатық.

Зерттеу нәтижелерін апробациялау беделді ғылыми конференцияларда жүзеге асырылды. Диссертацияның негізгі мазмұны қажетті және жеткілікті **түрде** жарияланымдарда көрсетілген.

Ұсынылған диссертация журналистика теориясы мен бұқаралық коммуникация саласындағы заманауи ғылыми үрдістерді бейнелейді. Өзіндік дербестігімен ерекшеленеді және ғылыми ойдың маңызды элементтерін қамтиды. Жарияланымдар мен автореферат диссертацияның негізгі мазмұнын көрсетеді.

"Қазақстанның бұқаралық ақпарат құралдарындағы ақпараттық технологиялар (енгізілуі, дамуы және перспективалары)" атты зерттеу өзектілігі, ғылыми жаңалығы және практикалық маңыздылығы бойынша диссертациялық жұмыстарға қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді. Автор Саурбаева Ашекей Жұмағұлқызы "6D050400 - Журналистика" мамандығы бойынша философия докторы "PhD" дәрежесін беруге лайық.

Шетелдік ғылыми кеңесші:

Әлеуметтану ғылымдарының докторы, профессор, Ресей қоғаммен байланыс жөніндегі оқытушылар қауымдастығының Президенті, "Журналистика және бұқаралық коммуникация жоғары мектебі" Институтының бизнес саласындағы қоғаммен байланыс кафедрасының меңгерушісі:
Д. П. Гавра

ФБГОУ ВПО "Санкт-Петербург мемлекеттік университеті" 02.04.2021